
De spoken in de stukken van Shakespeare en de profeten in Griekse tragedies maakten gretig gebruik van dezelfde mind game omwille van verschillende, maar tegelijk gelijkaardige redenen.

werkt, als uitoefening van achttiende-eeuws liberalisme, vermengd met een pioniersmentaliteit. Het lijkt erop dat de centrale kracht van het scenario gebaseerd is op de bevestiging van gebeurtenissen die afgeleid zijn van de ideologie die de geschiedenis in kwestie voortbracht. Natuurlijk is het binnen deze fictionele gevallen noodzakelijk om het scenario tot actie aan te laten sporen. Zet het in beweging met een *twist*.

Een gebruikelijke techniek wacht de kijker op aan het einde van het verhaal: het verdwijnen of verschijnen van een persoon in een foto, zoals in *Back to the Future*. Het bewijs van een tijdelijke verschuiving wordt gepresenteerd terwijl de geschiedenis terug in de juiste koers is gestuurd. En natuurlijk draaien sommige regisseurs dat proces om, verneuken ze geschiedenis, en creëren ze horror. Denk aan een shot in Stanley Kubricks *The Shining*, dat zich situeert ergens rond 1980. Naar het einde van de film, wanneer de camera wegtrekt van een close-up van Jack Nicholson's gezicht, wordt het onthuld als deel van een groep mensen die Nieuwjaar vieren in de jaren dertig. Er zijn nog verontrustendere voorbeelden. Er bestaat een beroemde foto van Hitler als een gezicht in een menigte tijdens de Eerste Wereldoorlog. Een andere vorm van potentiële horror. De verschijning van een foto is altijd geladen met een potentieel of met een wijsheid achteraf. Met dit in het achterhoofd, is de manipulatie van het fotografische beeld, van Stalin tot Forrest Gump, cruciaal gebleven voor de ontwikkeling van constant verschuivende, 'vooruitziende' scenario's.

We hebben allemaal wel eens dromen gehad waarin we proberen om te gaan met een reeks van situaties die we uiteindelijk niet kunnen veranderen. Het is een vaak voorkomende nachtmerrie van mensen die betrokken zijn geweest bij een traumatische gebeurtenis, waarin ze hun onmacht om te handelen of de gebeurtenis te stoppen, naspelen. Deze scenario-droom-link kan verbonden worden met andere populaire culturele tendensen in een tijd van crisis, zoals netwerken van helderzienden of priesters van de Apocalyps. Samen met de droom-link is er het voortdurende spel dat we spelen met overduidelijke 'vooruitziendheid' in ons dagelijkse leven. Het toeval krijgt een kosmisch potentieel in handen van professionals. Het potentieel van de menselijke geest wordt uitgedrukt in termen die overeenkomsten vertonen met bijgeloven uit vele culturen.

Het lijkt erop dat er een constante opflakking is tussen

de gretige presentatie en receptie van 'vooruitziende' scenario's binnen de fictionele context van film en televisie, en een concurrerend verlangen naar een vrees voor zulke situaties in het dagelijkse leven. Er zijn momenten waarop de getoonde scenariogevoeligheid en menselijke angst samenkomen. Sommige omgevingen kunnen mogelijk bedreigender zijn dan andere. Vliegtuigen bijvoorbeeld. Wanneer je vlieg angst hebt, dan zullen vliegtuigen de plaats zijn waar 'vooruitziende' scenario's met volle kracht in werking treden. Film, bijgeloof en angst worden met elkaar vermengd. Toen ik onlangs nog een vlucht nam, ontdekte ik met een gemengd gevoel van angst en hilariteit, dat de kruiswoordpuzzel die ik aan het invullen was de volgende woorden bevatte: hel, leven, passagiersvliegtuig, verlies. Een vreselijke en hysterische combinatie die alleen maar kon leiden tot een veilige landing. Verhalen zoals deze worden al snel apocrief, wat waarschijnlijk ook meteen de reden is waarom de puzzelmaker een dergelijke reeks met oplossingen heeft bedacht. Er is vaak beweerd dat tijdens de Tweede Wereldoorlog de landingen in Normandië bedreigd werden door het verschijnen van een heleboel codewoorden voor de stranden in de kruiswoordpuzzel van *The Times*. De terugkeer van een duidelijke 'vooruitziendheid' blijft aantrekkelijk. Terwijl een spel op basis van het potentieel van 'vooruitziendheid' een sleutelement is geworden in de twintigste-eeuwse constructies van scenario's, kwamen natuurlijk manifestaties van 'vooruitziendheid' als fictie-instrument al veel langer voor. De spoken in de stukken van Shakespeare en de profeten in Griekse tragedies maakten gretig gebruik van dezelfde *mind game* omwille van verschillende, maar tegelijk gelijkaardige redenen. Aantrekkelijk voor ons, omwille van onze kennis dat de dood de enige zekerheid is, zijn deze vroegere vormen van dramatische 'vooruitziendheid' geworteld in de dreiging van een uitgesteld hiernamaals. Menselijke waardesystemen en morele constructies blijven niet consequent, maar bepaalde neurologische tendensen lijken binnen verschillende culturen en tijden aan het werk te zijn. Sommige structuren en technieken hebben altijd al ingespeeld op onze vaardigheid om ons bewust te zijn dat er een toekomst zou kunnen zijn, en dat het erop lijkt dat er een verleden is geweest.